

V leksikonu najdemo obrazložitve za »skoraj vse« pojme, ki jih uporabljamo v širši strokovni geografski terminologiji. Zlasti obsežno so razloženi izrazi s področja okoljevarstva, kar je za geografe še kako pomembno, saj je ravno na tem področju v slovenski terminologiji precejšnji nered.

Posamezna gesla so obrazložena tako, da omogočajo vključevanje razlag drugih pojmov in s tem razširjeno interpretacijo osnovnega gesla. Dobro je označen abecedni sistem posameznih gesel (mastni tisk in razmiki med pojmi), kar pospešuje hiter dostop do iskanega gesla.

Poglejmo nekaj gesel (→ kazalke, usmeritev k iskanju obrazložitve):

- **geofaktor** (str. 261): je eden izmed →ekofaktorjev oz. →pokrajinskih faktorjev v →geoekosistemu oz. →pokrajinskem ekosistemu. Zanj se uporablja tudi oznaka naravni faktor, ali bolje iz narave izhajajoč, kajti naravni faktorji, kot so podnebje, vode, prsti in drugi, so antropogeno spremenjeni. Posebno v območjih z intenzivno rabo in/ali občutljivim ekosistemom je naravno stanje geofaktorjev že dolgo spremenjeno. To se je zgodilo zlasti po 2. svetovni vojni v srednji in zahodni Evropi z razširitvijo pozidanih in infrastrukturnih površin in v Alpah zaradi masovnega turizma tako poleti kot pozimi.
- **regija** (str. 690): v →geografiji konkretni tridimenzionalni izsek iz zemeljske površine, neodvisen od velikosti, tudi večja geografska →prostorska enota, ki obsega več →pokrajin, ne glede na velikost in vsebino regije; v →zemljepisu historično ali administrativno pogojeno →ozemlje, bolj ali manj identično z naravnimi enotami, tudi večje območje →regionalnih dimenzij →pokrajinskega ekosistema, tudi geografska prostorska enota (→prostorska enota, →geografski prostor) srednje velikosti, ki se lahko na zunaj omeji funkcionalno ali strukturno (socio-ekonomsko homogeni prostor); v →prostorskem planiranju je regija enota za →regionalno planiranje: v skladu s tem so planske regije nemških zveznih dežel razčlenjene na osnovi upravnih meja, regije so sestavljene iz več deželnih okrožij in mestnih središč (→planske regije, →mestne regije).
- **šolska geografija** (str. 756): uporaba →geografije v didaktično šolske namene, označena tudi →zemljepislovje. Naloga šolske geografije je prilagoditi spoznanja →obče in →regionalne geografije za uporabo v šolske namene. Zlasti v obdobju

med letoma 1960 do 1980 so se koncepti šolske geografije precej spremenili. Od sistematskega opisovanja je prešla na občo geografsko tematsko smer s težiščem na npr. →prostorskem planiranju, →geoekologiji, →ekonomski in socialni geografiji.

Iz napisanih primerov je razvidno, da lahko v leksikonu najdemo poglobljene razlage za posamezno geslo. Ker je uporaba pravih pojmov v stroki osnova za njeno utrditev in nadaljnji razvoj, bi bilo prav, da bi se geografi več ukvarjali tudi s terminološkimi vprašanji.

NOVE ZLOŽENKE O TRIGLAVSKEM NARODNEM PARKU Tea Lukan Klavžer

Uprava Triglavskega narodnega parka (TNP) je leta 1996 izdala prve štiri zloženske o Triglavskem narodnem parku. Prva med njimi prinaša osnovne podatke o parku, naslednja opisuje Dom Trento, informacijsko središče TNP in Trentarski muzej, zadnji dve pa načenjata geološko tematiko (Geološka zgodovina in Okamnelo življenje TNP). Načrtovana zbirka naj bi obiskovalcem približala edini narodni park v Sloveniji iz kar najštevilnejših zornih kotov.

Letos z veseljem predstavljamo naslednje tri zloženske.

Oblike površja. Besedilo se navezuje na osnovne značilnosti površja TNP in kratko razlago vzrokov za njihov nastanek. Naštete so notranje tektonske sile in zunanji preoblikovalni procesi. Navedene so tipične oblike rečnega in ledeniškega reliefa. Nekaj večja pozornost je namenjena kraškimi oblikam, ki jih na pretežno apnenčastem površju TNP srečujemo skoraj vsepovsod, zlasti pa nad zgornjo gozdno mejo. Besedilo je napisala Tea Lukan – Klavžer, fotografije pa prispevali M. Lenarčič, J. Mihelič, M. Pavšek in M. Solar.

Podzemski svet. Zloženska je pravzaprav nadaljevanje prejšnje, le da se s površja spustimo v kraške globine k podzemeljski geomorfološki dediščini. Ta na ozemlju TNP premore skoraj 600 doslej raziskanih jam in brezen. Njihovo razporeditev prikazuje poseben zemljevid. Eno od treh raziskanih brezen z globino nad 1000 m, Vandimo, si lahko ogledamo v prerezu. Omenjene so tudi lažje dostopne podzemске votline, primerne za popotnike brez jarmarskega znanja. Avtor besedila je M. Simić, avtorji fotografij pa M. Simić, B. Lipovec in M. Pintar.

Gorsko cvetje. Prva med zloženkami, ki posega v tematiko živega sveta, zajame za obiskovalce enega najmikavnejših delov narave, cvetje. Opozori na odvisnost živega sveta od apnenčaste podlage in toplega vpliva Jadranskega morja. S primeri je predstavljen vpliv ostrih podnebnih razmer na obliko gorskih rastlin (žive barve cvetov, mesnato odebeljeni zeleni deli, močan koreninski sistem, izrazi-tejša dlakavost). In ne nanazadnje je bralec poučen o zavarovanosti mnogih rastlinskih vrst v visokogorju. Pisec besedila je J. Dobravec, fotografije pa so posneli J. Mihelič, J. Dobravec in P. Skoberne.

Pri vseh zloženkah so fotografije vsebinsko in estetsko skrbno izbrane ter nazorno in nepogrešljivo dopolnjujejo besedilo.

Zakon o TNP. Preteklo leto je serijo zloženek o TNP dopolnila še ena z nekoliko drugačno vsebino. Obiskovalce obvešča, da so na območju s posebnim varstvenim režimom, na katerem ima prednost varovanje narave in kulturne pokrajine. Naštete so poglobilne omejitve, ki izhajajo iz zakona o TNP in nad upoštevanjem katerih bedijo naravovarstveni nadzorniki.

Zloženke je oblikovala S. Pšeničny, Megagraf je pripravil filme zanje, tiskarna Hren pa jih je natisnila. Produkcijo je prevzel EPSI d. o. o., izid večine zloženek pa je finančno podprlo Ministrstvo za okolje in prostor. Izšle so v slovenščini ter v angleškem in nemškem jeziku; oTNP in Domu Trenta sta dosegljivi tudi v italijanščini. Vse so obiskovalcem na voljo v Informacijskem središču TNP v Trenti ali na Upravi TNP na Bledu. Načrtujemo pa še zloženke o vodah, živalih, gozdu, etnološki dediščini, umetnostno-zgodovinskih spomenikih idr.

MOJE PRVO ČUDOVITO RAZISKOVANJE SVETA

Milan Orožen Adamič

V založbi DZS so konec leta priredili izrazito izobraževalno obarvani računalniški zgoščenki: »Moje prvo čudovito raziskovanje sveta« (My First Amazing World Explorer) in »Kako pa to deluje?«. Z uresničitvijo teh dveh projektov so nadaljevali že v letu 1995 začeta prizadevanja, ko je prav tako pri DZS zagledala luč sveta zgoščanka »Krajevni leksikon Slovenije«. To je bila prva slovenska zgoščanka, ki je bila tako v vsebinskem kot v programskem pogledu v celoti sad domačega znanja. Obe najnovejši zgoščen-

ki sta prevoda in priredbi izvirnikov, ki sta bili izdelani leta 1996 pri eni najbolj znanih angleških založb Dorling Kindersly. Vse to so svojevrstni pionirski podvigi, dosežki, ki nakazujejo prihodnost komuniciranja, novo obliko posredovanja znanja, in seveda v Sloveniji uvajanje nove tehnologije. Razumljivo je, da se Slovenija z razmeroma majhnim jezikovnim območjem ne more enakovredno primerjati z velikimi, več sto milijonskimi jezikovnimi skupinami, prav zato je še posebej pohvalen le skromen časovni zamik za podobnimi dosežki v anglosaksonskem svetu. Ob tem je zelo zanimivo in za nas geografse še posebej razveseljivo, da imata od teh treh zgoščenek kar dve izrazito geografsko vsebino. To ni naša posebnost, ker so tudi po svetu zelo popularne zgoščanke z enciklopedično in geografsko vsebino, med najbolj slavnimi sta gotovo Microsoftova Encarta (enciklopedija) in Encarta World Atlas (atlas sveta).

Zgoščenci »Moje prvo čudovito raziskovanje sveta« bi lahko rekli tudi »Mali popotnik«, nam geografom pa bi bil morda najbolj blizu naslov »Moj prvi atlas sveta«. Prevod in slovensko priredbo so pripravili Urša Vogrinc, Peter Berden in Dimitrij Pucer, produkcijo slovenske različice pa so opravili pri firmi Creativ iz Murske Sobote. Ob nekaterih drobnih nerodnostih, ker ni videti, da bi bila opravljena strokovna recenzija, so svojo nalogo opravili zelo dobro. Tako je se na primer potapljač v Karibih potaplja s kisikovo napravo, čeprav je na sliki lepo vidna potapljaška priprava na stisnjen zrak. Kisikova potapljaška naprava je povsem drugačna in se ne uporablja pri športnem potapljanju.

Seveda brez računalnika ne gre, ni pa zato treba imeti kakšne posebne računalniške »zverine«. Za uspešno raziskovanje sveta potrebujete osebni računalnik, ki je združljiv s standardom IBM/PC in ima procesor 486SX/25 MHz ali novejši in operacijski sistem Microsoft Windows 3.1 ali 95. Seveda ne gre brez CD-pogona z vsaj dvojno hitrostjo, 4 MB (priporočljivo 8 MB) pomnilnika, zaslonom z grafiko SVGA in 256 barvami ter seveda brez zvočnika ali slušalk, zvočne kartice in miške. To so dokaj skromne tehnične zahteve in težko bi našli novejši računalnik, ki jih ne bi izpolnjeval. Seveda prispeva boljše računalniška oprema k bolj tekočemu in hitremu delovanju.

Na prvi pogled je vse skupaj enostavna, morda nekoliko nenavadna igranja, ki pa ni kar tako, ker na vsakem koraku preseneča s kakšno presenetljivo